

3. Шевцова Г.В. Україна – Норвегія: витоки і особливості об'ємно-просторової форми та конструкції дерев'яних храмів // Традиції та новації у вищій архітектурно художній освіті. – Харків: Харківська Державна Академія Дизайну і Мистецтва. – 2010. – № 1-2.

4. Варивода А., Райнфусс Р., Чмух О. та ін. Дерев'яна архітектура українських Карпат / За ред. І. Гвозда. – Нью-Йорк: Фундація дослідження Лемківщини, 1978. – 286 с.

5. Шевцова Г. В. До питання генези конструкції залому в українських дерев'яних церквах. – К.: КНУБА. – 2007. - № 18.

6. Драган М. Українські деревляні церкви. – Львів, 1937. – 136 с.

Аннотація

Стаття посвячена рідкісним варіантам конструкції верхів української дерев'яної церкви. Виявлені і класифіцировані причини їх виникнення. Найбільш важливим з точки зору виявлення генезису церковей, признаний варіант збереження «рудиментарних» конструктивних типів.

Ключевые слова: конструкція верхів, вплив, результат перестройки рудиментарний тип.

Annotation

Article is devoted to rare variations of Ukrainian wooden church towers' construction. It is brought to the light and classified the reasons of their formation. The case of "rudimental" construction type preserving is named like the most important from the point of view of churches' genesis investigation.

Key words: tower construction, influence, rebuilding result, rudimental type.

УДК 72.01:728.4(477.83)

М.М. Ясінський

СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ АРХІТЕКТУРИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ДОМІВ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ 19 – ПОЧАТКУ 20 СТ.

Анотація: в статті виявлено стан та перспективи досліджень архітектури Українських Народних Домів Галичини кінця 19 – на початку 20 століть а також розглянуто найбільш значимі дослідницькі роботи окремих авторів і наукових колективів.

Ключові слова: архітектурні дослідження, Галичина, Український Народний Дім.

Дослідження архітектури Українських Народних Домів (УНД) мають на меті виявлення та систематизацію цінностей української духовної культури, матеріалізованих в архітектурних об'єктах кінця 19 – початку 20 століть.

Складовими архітектурних досліджень є вияв домінуючих передумов розвитку групи об'єктів, пошук основних типів будівель – попередників, встановлення принципів формування типологічних груп, аналіз ролі містобудівних, етнічних, соціальних, економічних, ідеологічних та інших чинників. При проведенні архітектурних досліджень мають бути запропоновані також архітектурно-просторова, функціонально-конструктивна та художньо-стилістична типології даної групи будівель. Системи типологічних груп є поширеними і аналітично привабливими в комплексних архітектурних дослідженнях.

Джерелознавчу базу досліджень Українських Народних Домів Галичини можна систематизувати наступним чином:

- а) документи та окремі статті кінця 19 – початку 20 ст.;
- б) матеріали 1921-1939 років;
- в) наукові статті та публікації українських видань за межами Галичини;
- г) наукові дослідження українських вчених кінця 20 століття;
- д) краєзнавчі видання.

В архівних фондах, які вціліли лише частково через певні історичні події, що мали місце в Україні в двадцятому столітті, зберігаються звіти національно-просвітніх товариств, дозволи на будівництво клубів, кооперативів, позичкових кас, захоронок, шкіл, бурс та інше. Часто українські громади, щоб отримати дозвіл на будівництво Народного Дому, створювали економічно самостійні товариства з різноманітними назвами. Так перший Народний Дім, наріжний камінь якого заклав імператор Франц Йосиф I, мав назву «Руський інститут Народний дім у Львові» [1]. [137]. В 1902-1911 рр. українці Кракова були об'єднані в «Українській громаді». Українські національно-культурні товариства Жидачева, такі як «Просвіта», «Сільський господар» та інші на початку 20 ст. знайшли притулок під дахом «Сокола». «Українбанк» в Дрогобичі надавав приміщення всім українським культурно-просвітнім та кооперативно-господарським організаціям міста. Більша частина приміщень того ж «Українбанку» в Ходорові використовувалася для потреб «Рідної школи», «Просвіти», української гімназії. В Терехові окремі національні громадські організації розташовувалися в будівлі, що була зведена як українська приватна гімназія.

Документи, що засвідчували будівництво Народних Домів, зберігалися в канцеляріях різноманітних товариств, кооператив та щадничо-позичкових кас. Таким чином фактологічні матеріали про будівництво Українських Народних Домів, як обов'язкова першооснова наукових досліджень, виявилися розпорошеними по різних архівах. Частина з них була вивезена в роки першої та другої світових війн, а ще певна частина безповоротно втрачена в часи клеймування радянськими ідеологічними установами українського «буржуазного націоналізму».

Більш детальну інформацію про будівництво Українських Народних Домів, а разом з тим і перший фаховий аналіз цих будівель, знаходимо в газетах «Діло», «Письмо з Просвіти» та інших. Так в одному з номерів календаря Товариства «Просвіта» була розміщена стаття І. Крип'якевича про Український Народний Дім в Лежайську, в якій відомий історик відмітив непересічну цінність цієї будівлі [2]. У 1918 році вийшла друком перша наукова праця В. Січинського «Громадські будинки» (тижневик «Село», Кам'янець - Подільський, №36-37), а в червні 1922 року у Львові В. Січинський також вперше демонстрував проекти своїх народних домів та житлових будинків [3, - С. 572-573]. У 1898 році Василем Нагірним, Іваном Трушем, Юліаном Панкевичем та ін. була створена перша професійна українська організація «Товариство для розвою руської штуки», що проводила виставки художніх та архітектурних робіт, організовувала їх публічне обговорення. [4, - С. 595]. Дослідженнями теорії розвитку архітектури займався художник І. Труш [5], [6].

Комплексні наукові дослідження феномену Українських Народних Домів в кінці 19 – на початку 20 ст. не могли проводитися, оскільки тоді лише розпочинався процес становлення функції, стилістики, філософії та морфології даної групи архітектурних об'єктів.

Після завершення першої світової війни українські націонал-патріотичні, культурно-просвітницькі та господарсько-економічні організації відновили свою діяльність. Досвід проектування та будівництва перших етнокультурних клубів був врахований та узагальнений архітекторами у 1921-1939 роках. Проекти Українських Народних Домів досліджував та зберігав у своїй приватній колекції відомий український архітектор Євген Нагірний (частина з них зараз знаходиться в архіві Нагірних Львівської галереї мистецтв). Узагальнив досвід багатолітніх творчих пошуків Олександр Лушпинський, випустивши ще у 1916 році альбом «Відбудова знищених осель Галичини» та розмістивши там ряд проектів Народних Домів з використанням елементів народно-стильової архітектури [7].

Дослідженням УНД в Коломиї займався Лев Левинський, якому було доручено також внести зміни в нереалізовану частину проекту, розробленого у 1895 році архітекторами Л. Бекером та Н. Кжичковським.

В приватній колекції зберігаються роботи, виконані архітектором Романом Грицаєм на основі глибокого морфологічного аналізу багатьох українських церков, дзвіниць тощо. В своїх творчих роботах зодчий також робить спроби осмислити філософію УНД як систему найбільш узагальнених функцій, символів, знаків тощо. Результатом і вершиною його творчих досліджень можна вважати нереалізований проект церкви св. Василянок у Львові (1934), задуманий як синтез театраль-но-концертної та сакральної споруд. Даний пошук засвідчує розуміння способів реалізації основних завдань архітектури, які Роман Грицай вбачав у їх потужному емоційно-психологічному впливі, поєднаному з досконалістю функції, піднесеною до нового рівня народною традицією та духовністю.

Архітектори А. Лушпинський, Л. Левинський, Є. Нагірний, Р. Грицай були не тільки великими архітекторами свого часу, що очевидно, але й теоретиками та дослідниками архітектури. При цьому дослідженням Народних Домів приділялася значна практична увага. П. Петрик інформує що до 1914 року Товариство «Просвіта» мало 594 читальняних доми [8]. Такі ж Народні Доми мали «Общество ім. Качковського», «Сокіл» та інші національно-просвітницькі організації. Отже в практичній роботі по проектуванню будівель Народних Домів, а українські архітектори також проектували польські, єврейські та інші Народні Доми, проводилися також теоретичні дослідження їх архітектури. Талантом є здатність на основі аналізу дійсності, здійснювати раніше нездійсненне. Унікальна епоха, яку пізніше стали називати українським Відродженням, безперечно, дала початок геніальним особистостям. І не їх в тому вина, що не всі їхні теоретичні роботи взагалі побачили світ. Був вивезений російською армією і невдовзі помер Іван Левинський, змушений через бідність виконувати будь-які проектні роботи Євген Нагірний, пропали архіви Романа Грицає, а сам він був вивезений в Сибір. Про теоретичні дослідження цих архітекторів ми довідуємося більше зі свідчень сучасників та аналізу творчих робіт. Проте саме завдяки їх теоретичним дослідженням Українських Народних Домів 1891-1914 років після завершення першої світової війни архітектура УНД отримала новий етап розвитку, нове естетичне та стилістичне трактування.

Систематизовані теоретичні дослідження архітектури Українських Народних Домів після 1939 року в Україні достатньою мірою не проводились у зв'язку з політизацією радянських науково-дослідницьких установ. Українськими вченими за межами УРСР проте досліджувався феномен УНД як

архітектури періоду національного становлення. Окремі формулювання, присвячені аналізу УНД, знаходимо в роботах Д. Антоновича, виданих в Празі [9]. Певні теоретичні узагальнення, присвячені архітектурі УНД, з'явилися у праці В. Січинського «Історія українського мистецтва», що побачила світ в Нью-Йорку (Січинський В. Історія українського мистецтва. Нью-Йорк, 1956). Більше матеріалів знаходимо в зарубіжних історично-мемуарних виданнях, зокрема в Українському архіві НТШ, проте ці матеріали носять описовий характер, в них часто відсутня фахова інформація про архітектуру УНД.

Велика увага дослідженням архітектури Українських Домів приділялася в період після відновлення української державності в дев'яності роки 20 століття. Серед інших маємо праці І. Жука та О. Ноги про творчий доробок Івана Левинського [10], [11], Архипа Данилюка про ряд УНД на території Львівської області [33], Черкеса Б. та Грицюк Л. про творчий доробок В. та Є. Нагірних [13], [14].

Велику увагу архітектурі УНД присвятив у своїй фундаментальній праці «Архітектура українського театру. Простір і дія» професор Національного університету «Львівська політехніка» Віктор Проскураков [15]. Цим же вченим проаналізовано архітектуру Народного Дому в Коломиї та «Щадничої каси», що від 1892 і до завершення будівництва Коломийського УНД служила Народним Домом для українців Покуття [16].

В. Проскураков присвятив окремі розділи докторської монографії архітектурі Народного Дому у Львові. Аналіз параметрів глядацької зали, проведений вченим, порівняння її технічних параметрів з параметрами глядацьких зал відомих європейських театрів можуть служити зразком для проведення архітектурних досліджень зальних приміщень УНД Галичини в майбутньому. Аналізуючи проекти громадських будівель в т. ч. культурно-просвітніх клубів, архітекторів І. Левинського та Є. Нагірного, В. Проскураков приходить до висновку, що «вони «найближче підійшли до синтезу в спорудах 20 століття історичного національного досвіду, рис і характеру народної архітектури» [15, - С. 477].

Розвитку національних клубних закладів приділяє увагу В. Ясієвич. Так в книзі «Архитектура Украины на рубеже 19 – 20 веков» автор визначає особливості стилю, який він називає неоукраїнським і в якому виконано ряд проектів Народних Домів, зокрема Земський Дім у Полтаві архітектора Василя Кричевського [17]. Автор проводить класифікацію будівель Народних Домів, групує будівлі на дві категорії відповідно до місткості глядацької зали. Ще однією важливою категорійною ознакою автор вважає особливості об'ємно-просторової композиції. В. Ясієвич на основі аналізу Українських Народних Домів в Києві, Харкові, Львові, Кам'янці Струмиловій, Полтаві та інших містах

ділить їх на дві категорії: з диференційованим і компактним планами [17, - С. 91]. В згадуваній вище праці автор друкує багато матеріалу з історії проектування та будівництва Народних Домів. Також В. Ясієвич порівнює УНД з клубними закладами інших типів, зокрема з робітничими домами, аудиторіями тощо. Приділяє увагу В. Ясієвич і роботам відомих українських архітекторів, котрі працювали в Галичині в кінці 19 – на початку 20 століть. Вчений вважає, що «всім творам львівської школи притаманний деякий еклектизм, зумовлений складнощами переплетення стилістичних рис в старовинній архітектурі Галичини, складністю і багатоманітністю етнічних особливостей краю» [17, - С. 146].

Колективом авторів під керівництвом В. Тимофієнка у фундаментальній праці «Історія Української архітектури» висвітлено ряд особливостей будівництва народних домів в Україні. Так автори наводять численні приклади будівель культурно-просвітнього призначення, що були аналогами Народних Домів, проте без того етнічного забарвлення, котре мали Народні Доми: «Відживали свій вік дворянські зібрання, Будинки яких зводилися лише в Києві (1876-1877 рр., архітектор В. Сичугов), Кам'янці-Подільському (архітектор М. Карчевський) та Чернігові (1859 -1870 рр., архітектори І. Демут-Малиновський, Д. Єфимов, К. Скаржинський та О. Брюллов). Натомість з'явилися клуби для відпочинку заможних городян і комерсантів у Катеринославі (Англійський клуб, 1890 р., архітектор О. Гоген; Літній клуб, 1898 р., архітектори С. Горленський і С. Харманський), Києві (купецьке зібрання, 1881-1882 рр., архітектор В. Ніколаєв), Одесі (комерційне зібрання, 1876 р., архітектор Ф. Гонсіоровський) та Харкові (комерційний клуб, 1884-1885 рр., архітектор Б. Михайловський)» [18, - С. 319].

В «Історії Української архітектури» читаємо також: «Новим типом споруд став народний будинок (аудиторія), призначений для організації дозвілля робітників. До його складу входили зал для вистав, лекцій і зборів, бібліотека, книжкова крамниця, музей приміщення для гуртків. Уперше він з'явився у Львові на вул. Театральній (Народний дім, бібліотека і український театр «Руська бесіда», 1851-1864 рр., архітектори С. Гавришкевич і В. Шмідт).

Цілком зрозуміло, що йдеться про Українські Народні Доми в Галичині та Великій Україні, проте замість повсюдно використовуваної в літературі дорадянського періоду та літературі української діаспори власної історичної назви даного типу будівель використано назву «народний будинок». Проте Народними Домами були і «Будинок Хреннікова», заступника голови Катеринославської «Просвіти», з його житловою добудовою, і Троїцький Народний Дім в Києві, на якому до наших днів зберігся бюст Т. Шевченка, а

також Харківський Народний Дім, барельєф з зображенням Т. Шевченка на якому старанно знищили.

Автори «Історії української архітектури» також вважають, що: «наприкінці сторіччя такі будівлі поділялися на два підтипи: з великим залом – на 800-1000 місць і малим – на 300-500 відвідувачів.» [18, - С. 322-323]. Проте в Галичині в кінці 19 – на початку 20 ст. вже були сільські Народні Доми з залами на 100 і навіть 50 місць, а згадуваний авторами Народний Дім у м. Стрий взагалі є багатозальною поліфункціональною будівлею.

В розділі «Архітектура початку 20 століття» Народні Доми авторами вже віднесені не до народних будинків – аудиторій, а до клубних будинків. Там же знаходимо: «На початку 20 ст. цей тип будівель набув значного розмаїття насамперед відповідно до соціальної диференціації суспільства. Для верхівки будувалися дворянські або купецькі зібрання чи «скакові» товариства, для широкого загалу, переважно для національних меншин – польських, німецьких, чеських і навіть українських, - споруджували клуби етнічно-культурного спрямування.» [18, - С. 351-352]. Така класова теорія будівництва етнічних клубів може бути суперечливою, особливо коли прийняти до уваги хоча б такі незаперечні аргументи: а) в архівах ЦДІАЛ зберігаються великі за обсягом списки українських шляхтичів – жертводавців на будівництво Руського Народного Дому у Львові; б) будівництво сільських Народних Домів організовували не найбідніші, а найбільш національно свідомі громадяни: священники, вчителі, студенти, сільські господарі, що витікає з матеріалів ЦДІАЛ (фонд 348), в якому зазначені засновники національних культурно-просвітніх товариств – власників Народних Домів; в) російські Народні Доми в Росії чи німецькі в Австрії ніколи не були клубами національних меншин чи окремих соціальних прошарків.

В цілому «Історія Української архітектури» насичена прикладами будівель національно-культурного призначення, цікавими описами, ілюстративними матеріалами і є першим підручником в якому детально розглянута архітектура Українських Народних Домів.

Одним з тих радянських науковців, хто крізь заполітизовано-класову призму радянської науки зумів розгледіти в Україні ріст і розвиток національно своєрідної архітектури був Віктор Чепелик. З-під його пера виходять праці, присвячені зародженню національного архітектурного стилю, що його автор називає «Український Архітектурний Модерн». Так в 1975 році В. В. Чепелик пише статті про архітектуру первісних корпусів курорту в Миргороді [19], про народний стиль в архітектурі Харкова [208], народні традиції в архітектурі Києва [20] та ряд інших. Згодом В. Чепелик приходить до розуміння безпосереднього зв'язку між архітектурою та українською елітою - носієм і

творцем кращих зразків національної культури. «Коли духовна еліта народу доходить пори, в котру починається процес активізації етнічної самосвідомості, тоді кінчається передуюча доба несвідомого існування і починається нова епоха усвідомленого творення власного обличчя» [21, - С. 198].

Будівництво Українських Народних Домів припадає саме на період, коли закінчувалася «доба несвідомого існування». Поява нового типу будівель - етнічних культурно-просвітніх клубів – пов'язана з появою нового типу людей. В. Чепелик можливо раніше за інших підмітив, що не існування соціальних прошарків у суспільстві, не новітні матеріали та конструкції, а саме поява носіїв нової культури спричинює появу нового етапу архітектурного розвитку в тому чи іншому середовищі.

У статті «Народний дім, «Просвіта», клуб» В. Чепелик аналізує архітектурні особливості Народних Домів у Кам'янці Струмиловій, у Львові на Клепарові та інших. Пізніше у своїх працях вчений не раз повертатиметься до теми УНД в Кам'янці Струмиловій архітектора О. Лушпинського. Однією з багатьох його праць, присвячених архітектурі Народних Домів є стаття «Пошук національної своєрідності в архітектурі Прикарпаття початку 20 ст.» де автор аналізує архітектуру УНД в Яворові, Калуші, Кам'янці Струмиловій. Окремий розділ цієї статті присвячено будівництву Народного Дому у Львові. Велику увагу приділив В. Чепелик аналізу ще одного архітектурного об'єкту Львова – Народного Дому по вул. Курковій [22]. В статті «Львовский опыт утверждения региональной архитектуры начала 20 в.», написаній у 1989 році, В. Чепелик узагальнює досвід роботи архітекторів над проектуванням Народних Домів у Збаражжі, Борщеві, Кам'янці Струмиловій, Новому Сончі, Жидачеві та багатьох інших. При цьому автор наголошує: «Природа і народна культура створили життєдайний ґрунт для архітектурної самобутності західного регіону України» [23, - С. 17].

Досліджуючи будинок багатофункціонального призначення у Львові, відомий під назвою «Будинок Товариства «Дністер», В. Чепелик аналізує довершене розпланування приміщень, в тім числі української спортивної спілки «Сокіл», розглядає складні процеси формування українського стилю. В. Чепелик також відзначає, що будинок товариства «Дністер» (архітектори І. Левинський, Л. Левинський, Т. Обмінський, О. Лушпинський, 1904-1906) «посів почесне місце у процесі формування новітнього українського зодчества» [24, - С. 184].

Дослідження Українських Народних Домів Галичини, проведені Віктором Чепеликом, вилилися в монументальну узагальнюючу працю «Український архітектурний модерн» (2000) [24]. Цей твір, що містить багато конкретних прикладів, графічних робіт, виконаних автором, являє собою,

проте, найбільш узагальнену характеристику українського стилю, поширенню якого сприяло будівництво Земських Домів Великої України та Українських Народних Домів Галичини.

На думку В. Чепелика суспільство «потрохи почало помічати оригінальність і своєрідність архітектурних форм, що відрізняли їх од форм космополітичної сецесії, сусідської закопанської моди чи загальноєвропейських стилів» [24, - С. 191]. Розглядаючи архітектуру як процес розвитку стилю, вчений далі робить ще одне узагальнення, визначивши, що «цей розвиток відповідав тим стадіальним змінам і тенденціям, які викристалізовувалися у світовій архітектурі і досягнення яких не лише засвоювалися місцевими майстрами, але й витворювалися і розвивалися ними» [24, - С. 196].

Проте дослідження Народних Домів на території колишньої Галичини, попри увагу до них відомих українських вчених-архітекторів, проведені далеко не повністю. Практично недослідженими залишаються роботи Лева Шелевича, Филімона Левицького, Лева Левинського, Тадея Обмінського, Романа Грицяя та інших українських архітекторів початку 20 століття, які значну частину своєї творчої праці присвятили проектуванню Українських Народних Домів у Галичині.

Незначну кількість наукових досліджень в царині архітектури УНД замінюють та доповнюють хіба що краєзнавчі видання. В силу своєї специфіки краєзнавчі видання не друкують цілком фахових наукових робіт, присвячених архітектурі Українських Народних Домів Галичини, проте містять окремі факти та висловлювання, що можуть служити основою для наступних наукових розробок. Однією з найбільших таких публікацій є книга Михайла Мандрика «Стрийський Народний Дім. Суспільно-історичний нарис», присвячена першому етнічно-культурному клубу Стрийщини. [25].

Аналіз обсягів та результатів науково-дослідницьких пошуків засвідчує, що наявні на даний час дослідження Українських Народних Домів, проведені науковцями в Україні та світі, не є систематизованими, в достатній мірі упорядкованими та проведеними з дотриманням модифікованих вимог для визначення системи об'єктів.

Джерела та література:

1. ЦДІАЛ, фонд 130, опис 1. Історична довідка.
2. Крип'якевич І. Народний Дім в Лежайську / Іван Крип'якевич // Ілюстрований народний календар Товариства «Просвіта» з термінарком на переступний рік 1916 / [Ред. Левицький В.]. – Львів: коштом Т-ва «Просвіта» у Львові, 1916. Річник 39. –XLVIII, 200, 12 с.: іл., табл., – (Ч. 376).

3. Українська культура. Лекції. [За ред. Антоновича Д.] Пам'ятки історичної думки України. – К.: Либідь, 1993. – 592 с.
4. Лев Х. Нагірні, Леви історія родини / Лев Х., Філевич Н., Лев-молодший В. Статті, спогади, наукові розвідки, архівні матеріали. – Львів, 2000. – 162 с.
5. Труш І. Два проекти на забудову українського театру у Львові / Іван Труш // Діло. – 1910. – №150, – №154.
6. Труш І. Перша руська виставка штуки / Іван Труш // Літературно-науковий вісник. – Львів, 1898. Т. IV. – С. 151-152.
7. Відбудова знищених осель в Східній Галичині. Часть III. Українська загорода. Проекти приходств і читалень / [Опрацював арх. А. Лушпинський]. – Львів: видавництво технічної комісії при «Краєвим тов-господарским «Сільский господар» у Львові. 1916. – 24 с.
8. Петрик П. 60-ліття «Просвіти» у Львові / П. Петрик. – Львів: накладом Товариства «Просвіта», 1928. – 14 с.
9. Антонович Д. Скорочений курс історії українського мистецтва / Дмитро Антонович. – Прага, 1923. – 210 с.
10. Жук І. Іван Левинський, архітектор-будівничий Львова / Ігор Жук // Архітектура України. – 1992. – №2. – С. 20-28.
11. Нога О. Іван Левинський: художник, архітектор, промисловець, педагог, громадський діяч / Олесь Нога. – Львів: видавництво «Основа», 1993. – 76 с.
12. Черкес Б. Возвращение Евгения Нагирного / Б. Черкес, Л. Грицюк // Архитектура СССР. – 1991. – №1. – С. 93-99.
13. Грицюк Л. Творча спадщина Євгена Нагірного та її значення для розвитку архітектури України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури: 18.00.01 / Грицюк Лариса Степанівна. – Львів: НУЛП, 2004. – 292 с.
14. Проскураков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. Монографія / Віктор Проскураков. – Львів: вид-во НУ «Львівська політехніка», 2001. – 564 с.
15. Ясиевич В. Е. Архитектура Украины на рубеже XIX–XX веков / В. Е. Ясиевич Киев: «Будивельный», 1988. – 184 с.
16. Історія Української архітектури / Ю. С. Асеев, В. В. Вечерський, О. М. Годованок та ін.; [За редакцією В. Тимофієнка]. – К.: «Техніка», 2003. – 472 с.
17. Чепелик В. О. Г. Сластьон і архітектура первісних корпусів курорту [в Миргороді] / Віктор Чепелик // Прапор перемоги. – 1975. – №6. – С. 3.

- 18.Чепелик В. Народні традиції в архітектурі Києва 1920-1940-х років / Віктор Чепелик // Народна творчість та етнографія. – 1982. – №2. – С. 28-36.
- 19.Чепелик В. Український архітектурний модерн у дзеркалі епохи / Віктор Чепелик // Архітектурна спадщина України. Вип. 3, частина перша. – К.: видавництво «Українознавство», 1995. – С. 198-221.
- 20.Чепелик В. Пошук національної своєрідності в архітектурі Прикарпаття початку ХХ ст. / Віктор Чепелик // Народна творчість та етнографія. – 1990. – №1. – С. 21-30.
- 21.Чепелик В. В. Львовский опыт утверждения региональной архитектуры начала ХХ в. / Виктор Чепелик // Строительство и архитектура. – 1989. – №12. – С. 17-21.
- 22.Чепелик В. Український архітектурний модерн / Віктор Чепелик / [Упорядник З. В. Мойсеєнко-Чепелик]. – К.: КНУБА, 2000. – 378 с.
- 23.Мандрик М. Стрийський Народний Дім. Суспільно -історичний нарис / Михайло Мандрик. – Стрий, 2000. – 126 с.

Аннотация

В статье выявлено состояние и перспективы исследований архитектуры Украинских Народных Домов Галиции конца 19 - начале 20 веков а также рассмотрены наиболее значимые исследовательские работы отдельных авторов и научных коллективов.

Ключевые слова: архитектурные исследования, Галичина, Украинский Народный Дом.

Abstract

The article revealed the state and prospects of Ukrainian Studies Architecture clubhouses Galicia late 19 - early 20 century and considered the most significant research of individual authors and research groups.

Keywords: architectural research, Galicia, Ukrainian People's Home.